

KYBERNETICKÁ KRIMINALITA

OCHRANA DAT A INFORMACÍ V ČESKÉM PRÁVNÍM ŘÁDU

MGR. RADIM VIČAR
UNIVERZITA OBRANY, FAKULTA EKONOMIKY A MANAGEMENTU
radim.vicar@unob.cz

Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost

Projekt: ***Vzdělávání pro bezpečnostní systém státu***

(reg. č.: CZ.1.01/2.2.00/15.0070)

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Úvod

- Současná společnost je nazývána společností informační, díky novým technologiím má informace každý člověk prakticky na dosah, změna rychlá a globální, ale nároky na ochranu dat, pro právní systém nové a nečekané problémy.
- Data = určité údaje, které jsou zpravidla měřitelné či pozorovatelné, údaje ve vhodné formě k uchování, přenášení, zpracování.
- Informace = kvalifikovaný údaj, který je předáván či uchováván pro vlastní nebo cizí potřebu.
- V informačních technologiích rozlišovány, v zákonných textech někdy i jako synonyma.
- Zdroj: Maisner Martin a kolektiv. *Základy softwarového práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2011. 339 s. ISBN 978-80-7357-638-7.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

UNIVERZITA
OBRANY

Fyzické prostředky ochrany

- Právní ochrana dat nikdy účinná bez ochrany aktivní, fyzické, technické či technologické.
- Výrobci softwaru, informačních, telekomunikačních systémů – ochrana pomocí hesel, licenčních čísel, šifrování, filtrů apod.
- Nevýhody - vyšší náklady na hardware i software, vyšší nároky na systém, které mohou přinášet jeho zpomalení, výpadky, nutnost aktualizace.
- Pokud narušitel práv k informacím při své nezákonné činnosti překonává překážky význam pro trestní i civilní řízení jako zjevný úmysl (ne nedbalost), pro přísnější trestání atd.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

UNIVERZITA
OBRANY

Právní prostředky ochrany

- Podobně jako fyzické prostředky ochrany jsou rozmanité, zákonné i smluvní. Dosud ale neexistuje souhrnná kodifikace nakládání s elektronickými daty a jejich ochranou.
- Právní prostředky ochrany dat lze členit na:
 - ochranu informací důležitých pro stát (tedy ochrana utajovaných informací);
 - ochranu podnikových dat (obchodní tajemství, know-how, nekalá soutěž);
 - ochranu osobních dat (ochrana osobních údajů);
 - ochranu autorskoprávních vztahů;
 - ochranu v rámci pracovněprávních vztahů.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

UNIVERZITA
OBRANY

Roztříštěnost právních prostředků ochrany dat a informací

- zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník;
- zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník;
- zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník;
- zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce.
- zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku;
- zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví;
- zákon č. 222/2009 Sb., o volném pohybu služeb;
- zákon č. 111/2009 Sb., o základních registrech;
- zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách;
- zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a bezpečnostní způsobilosti;
- zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích;
- zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání;
- zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy;
- zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu;
- zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů;
- zákon č. 29/2000 Sb., o poštovních službách;
- zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím;
- zákon č. 21/1992 Sb., o bankách;

Trestní a správní delikty

- Rozvoj IT technologií nese s sebou rozvoj kybernetické kriminality, objasněnost ale nízká.
- Správní delikty viz např. zákon č. 80/2004 Sb., o některých službách informační společnosti, tzv. antispamový zákon – možnost uložit peněžitou pokutu, stíhají méně závažné (nebezpečné) aktivity.
- Trestní zákoník chrání:
 - počítačová data a el. informace (trestné činy neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací nebo porušení tajemství dopravovaných zpráv),
 - nezávadné užívání počítačových sítí a počítačových programů (trestné činy šíření pornografie, výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií, výroba a držení padělatelského či založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka),
 - Obecně informace a data (trestné činy proti ochraně utajovaných informací, osobních údajů, autorského práva).

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

UNIVERZITA
OBRANY

Ochrana utajovaných informací (státní tajemství)

- V ČR v současnosti vychází ze zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.
- utajovaná informace
 - informace v jakékoliv podobě zaznamenanou na jakémkoliv nosiči označenou v souladu se zákonem, jejíž vyzrazení nebo zneužití může způsobit újmu zájmu ČR nebo může být pro tento zájem nevýhodné a která je uvedena v seznamu utajovaných informací
- Stupně utajení = PT, T, D, V.
- Seznam utajovaných informací - nařízení vlády č. 522/2005 Sb., kterým se stanoví seznam utajovaných informací.
- Státní správu v oblasti ochrany utajovaných informací a bezpečnostní způsobilosti vykonává Národní bezpečnostní úřad.
- Trestní zákoník upravuje trestné činy: vyzvědačství, ohrožení utajované informace a ohrožení utajované informace z nedbalosti.

Ochrana podnikových informací a pracovněprávní ochrana

- Informace jsou v podnikání velmi důležité - konkurenční boj.
- Obchodní zákoník poskytuje ochranu obchodního tajemství, důvěrných informací,
- Zákon o bankách pak chrání bankovní tajemství, při porušení pak má sankční pravomoc Česká národní banka.
- Zaměstnanec je slabým místem.
- Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů neposkytuje dostatečnou ochranu dat a informací v pracovněprávních vztazích.
- Někteří zaměstnanci mají uloženu povinnost mlčenlivosti (bezpečnostní složky, NKÚ, Úřad pro ochranu osobních údajů).
- Dále možnost sjednat tzv. konkurenční doložku a za její porušení smluvní pokutu.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

UNIVERZITA
OBRANY

Ochrana osobních údajů

- Základním právním předpisem na úseku ochrany osobních údajů je zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů.
- Jeho cílem je zaručit ochranu Listinou základních práv a svobod zaručeného práva na ochranu občana před neoprávněným zasahováním do jeho soukromého a osobního života a neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním osobních údajů.
- V současné společnosti je vlivem rozvoje informačních technologií toto právo stále více narušováno.
- nezávislý orgán - Úřad pro ochranu osobních údajů www.uoou.cz
- Trestněprávní ochrana osobních údajů: trestný čin neoprávněné nakládání s osobními údaji a dále nebezpečné pronásledování.

Hlavní zásady ochrany osobních údajů

- Mezi hlavní zásady ochrany osobních údajů patří:
 - zpracovávat lze osobní údaje jen v souladu se stanoveným účelem jejich zpracování a jen stanovenými prostředky a způsoby;
 - zpracovávat pouze přesné osobní údaje;
 - shromažďovat osobní údaje odpovídající pouze stanovenému účelu a v nezbytném rozsahu;
 - uchovávat osobní údaje pouze po dobu nezbytnou ke stanovenému účelu;
 - zpracovávat osobní údaje pouze v souladu s účelem, ke kterému byly shromážděny;
 - shromažďovat osobní údaje pouze otevřeně;
 - nesdružovat osobní údaje získané k různým účelům;
 - zpracovávat osobní údaje pouze se souhlasem subjektu údajů.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

UNIVERZITA
OBRANY

Závěr

- Informace a data – byla a budou předmětem nejrůznějších útoků, kybernetické útoky nevyjímaje.
- Právní ochrana informací a dat je důležitá, stejně tak fyzická. Pro právní úpravu ochrany dat a informací je typická rozmanitost právních prostředků a roztržitost právní úpravy.
- Právní prostředky by měly plnit nejenom funkci preventivní, ale i funkci kompenzační a represivní, a to v rovině správního trestání správních deliktů (tedy odpovědnosti za přestupky a jiné správní delikty) a v trestní rovině pak při trestání trestných činů.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

UNIVERZITA
OBRANY